

СЪЮЗ НА ЮРИСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ЦЕНТРАЛЕН СЪВЕТ

1000 София, ул. "Пиротска" № 7

тел./факс: 0359-2987-83-90

e-mail: sub@sub.bg

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 304 К1

Дата 07.11.2022

Упр. № 52/3.11.2022г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

НА СЪЮЗА НА ЮРИСТИТЕ В БЪЛГАРИЯ
ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО №17/2022

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение на Конституционния съд на Република България от 18.10.2022 г. на Съюза на юристите в България е отправена покана да даде писмено становище по конституционно дело № 17/2022 г., образувано по искане на главния прокурор на Република България за установяване противоконституционност на разпоредбата на чл. 240а, ал. 7 от Наказателния кодекс (НК), (обн. ДВ, бр. 26/02.04.2968 г., ...посл. изм. доп. бр. 53/08.07.2022 г.) в частта „и когато не е собственост на дееца“.

Вносителят на искането твърди, че оспорената от него разпоредба противоречи на чл. 4, ал. 1 от Конституцията на Република България – принцип на правовата държава, чл. 17, ал. 1 и 3 – принцип за неприкосновеност на частната собственост, чл. 56 и чл. 122, ал. 1 – принцип на правото на защита.

Поддържахме изложените от главния прокурор аргументи за противоконституционност на разпоредбата на чл. 240а, ал. 7 НК в частта „и когато не е собственост на дееца“ с чл. 4, ал. 1, чл. 17, ал. 1 и 3 и чл. 56, вр. чл. 122, ал. 1 от Конституцията, като е посочено, че принудителното безвъзмездно отчуждаване на определени от закона движими вещи, принадлежащи на граждани, които нямат отношение към извършеното

престъпно деяние, при това без да им е осигурена възможност да защитят интересите си, представлява груба и неоправдана намеса в неприкосновеното право на собственост.

Считаме, че чрез разпоредбата, в оспорената ѝ част, законодателят ограничава упражняването на основни конституционни права на гражданите, което е недопустимо в правовата държава.

Разпоредбата на чл. 240а, ал. 1 НК обявява за престъпление извършването на нерегламентиран добив на подземни богатства без предоставена концесия или когато действието на предоставената концесия за добив е спряно по реда на чл. 68 от Закона за подземните богатства или на основание на сключения договор. Предвидено е наказание лишаване от свобода до шест години и глоба от хиляда до двадесет хиляди лева. Със същото наказание се наказва и онзи, който държи, съхранява, транспортира, преработва или отчуждава незаконно добити подземни богатства.

Съгласно разпоредбата на ал. 6 на чл. 240а НК съдът постановява отнемане в полза на държавата на предмета на престъплението, а ако липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

С предвиденото в ал. 7 на чл. 240а НК отнемане в полза на държавата на превозното или преносното средство, послужило за превозването или пренасянето на предмета на престъплението и в случаите, когато то не е собственост на дееца, освен ако стойността му явно не съответства на тежестта на престъплението, пряко се нарушава конституционно защитеното право на собственост.

Съгласно чл. 17, ал. 1 от Конституцията правото на собственост се гарантира и защитава от закона независимо от обема му (Решение №8 от 19 юни 1995 г. по к. д. №12/1995 г.). Нещо повече, обект на особена закрила от Конституцията е частната собственост, обявена в чл. 17, ал. 3 от Основния закон за неприкосновена. Движимите вещи, представляващи превозни или преносни средства, послужили за превозването или пренасянето на предмета на престъпление по чл. 240а НК, безусловно се обхващат от конституционноправната защита на частната собственост на гражданите и юридическите лица, съдържаща се в чл. 17, ал. 1 и ал. 3 от Конституцията.

Трайна е практиката на Конституционния съд упражняването на основните права на гражданите да бъде ограничавано само когато е налице легитимна цел, основанието е закрепено със закон, в рамките на предвиденото в Конституцията ограничение и е спазен принципът на пропорционалност (съразмерност) на преследваната цел (Решение №20 от 1998 г. по к. д. №16/1998 г.; Решение №15 от 2010 г. по к. д. №9/2010 г.; Решение №2 от 2011 г. по к. д. №2/2011 г.; Решение №7 от 2016 г. по к. д. № 8/2015 г.; Решение № 8 от 2016 г. по к. д. № 9/2015 г.; Решение № 3 от 2019 г. по к. д. № 16/2018 г.; Решение № 12 от 30 септември 2021 г. по к. д. № 10/2021 г.).

Предвиденото в оспорената от главния прокурор на Република България разпоредба отнемане на превозното или преносното средство,

послужило за превозване на предмета на престъпление и когато то не е собственост на деeca, а принадлежи на трето добросъвестно лице, води до дисбаланс между изискването за защита на основното право на собственост на третото лице собственик, неучаствало и несвързано по какъвто и да е начин с извършване на престъплението и преследваната законна цел в обществен интерес – борба с незаконния добив на подземни богатства, изключителна държавна собственост и интереса на държавата да отнеме имущество, използвано за извършване на престъплението. Частично оспорената наказателноправна норма влиза в противоречие с конституционната разпоредба на чл. 17, ал. 1 и 3, която е с ранг на основно начало и с която правото на собственост се гарантира и защитава от закона независимо от обема му. Разпоредбата на чл. 240а, ал. 7 НК отнема правото на титуляря на частната собственост и посяга на нейната неприкосновеност доколкото предвижда императивно, че подлежи на конфискация използваното за пренасяне на предмета на престъпление превозно или преносно средство, независимо че то не е собственост на деeca и притежаването му не е забранено от закона, освен при съдебна преценка, че стойността му явно не съответства на тежестта на престъплението, поради което тази санкция може да бъде насочена и непропорционално да навлезе и обхване имущество на добросъвестни трети лица, неучаствали в осъществяване на престъплението и различни от извършителя на престъпление.

Конфискуването на имущество без да е налице каквато и да е връзка между поведението на собственика и престъпното деяние, в резултат на което тази собственост е конфискувана, представлява недопустима намеса в правото на собственост, гарантирано в чл. 17 от Конституцията, несъвместимо е с принципите на правовата държава по смисъла на чл. 4, ал. 1 и ал. 2 от Конституцията. То е в несъответствие и с общопризнатите норми на международното право – чл. 17 от Всеобщата декларация за правата на човека, чл. 17 от Хартата на основаните права на Европейския съюз и чл. 1 от Протокол №1 към КЗПЧОС.

Според Европейския съд по правата на човека, когато се конфискуват притежания, които са били използвани неправомерно, задължително е да се вземе предвид поведението на собственика на конфискуваното имущество и причинно-следствената връзка между това неговото поведение и твърдяното престъпление. (Решение от 13 октомври 2015 г. по дело *Ünsped Paket Servisi SaN. Ve TiC. A.Ş. v. Bulgaria* (Application no. 3503/08), 13 October 2015 §§42-47, Решение от 21 ноември 2019 г. по дело *Dumagas Transport S.A. v. Bulgaria*).

Оспорената в искането наказателноправна норма в частта относно отнемане в полза на държавата на превозното или преносно средство, което не е собственост на престъпния деец, нарушава принципа на личната отговорност, на правовата държава, така както и на справедливостта, въздигната като конституционна ценност в Преамбюла на Конституцията.

В правовата държава наказателната отговорност е само лична и не може да се прехвърля на друг. Наказание за извършено престъпление се налага

единствено при доказано лично виновно поведение на привлеченото към наказателна отговорност лице. Наказателният закон изключва възможността да се понася наказание за чуждо престъпно поведение на друго лице.

Подкрепяме и доводите, застъпени в искането на главния прокурор на Република България, че принципът, възприет в чл. 240а, ал. 7 НК, изключва възможностите за съдебна защита на правото на частна собственост, поради което противоречи и на чл. 56 от Конституцията. И този конституционен текст е в Глава втора на Основния закон и правото на защита на нарушени или застрашени права и законни интереси на гражданите представлява основно конституционно право. То има „всеобщ, универсален характер. С него разполага всеки гражданин за защита на нарушени права или законни интереси“. (Решение №3 от 17 май 1994 г. по к. д. №1/1994 г.). Пълното съдържание на правото на защита, което има и процесуален характер, се регламентира на законово ниво чрез процесуалния закон.

Липсата в процесуалния наказателен закон на предвидени ефективни правни средства за защита на третото лице, което не е било осъдено за престъплението, водещо до конфискация, но чието имущество е обект на конфискация, за оспорване на постановеното отнемане на собственост, лишаването от възможността за пряк достъп до състезателно производство пред независим и безпристрастен съд, от възможността да бъде информирано за воденото наказателно производство срещу извършителя на престъплението, да встъпи в съдебната процедура, да може да бъде изслушано и да предяви надлежно правата си, като оспори законосъобразността на присъдата относно наложената конфискация на вещите, да установи отсъствие на съучастие в престъплението и претендира връщане на отнетите вещи или получаване на справедливо обезщетение, представлява ограничение на правото на защита.

Правото на защита, част от което е правото на защита във всички стадии на процеса – чл. 56, вр. чл. 122, ал. 1 от Конституцията, е абсолютно право и то не може да бъде ограничавано.

По изложените съображения Съюзът на юристите в България изразява становище, че оспорената от главния прокурор на Република България разпоредба на чл. 240а, ал. 7 от Наказателния кодекс, (обн. ДВ, бр. 26/02.04.2968 г., ...посл. изм. доп. бр. 53/08.07.2022 г.) в частта „и когато не е собственост на деца“ нарушава основни конституционни принципи: на правовата държава – чл. 4, ал. 1 от Конституцията, на неприкосновеност на частната собственост – чл. 17, ал. 1 и ал. 3 от Конституцията, на правото на защита – чл. 56 и чл. 122, ал. 1 от Конституцията е противоконституционна.

С УВАЖЕНИЕ
ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(ВЛ. СЛАВОВ)